

Kurzus kódja(i): FLM-272.24

Kurzus címe: Film és műfajiság: a Hollywoodi Reneszánsz műfajai

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: kedd 12:30–14:00 -135

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A kurzuson a hatvanas–hetvenes évek amerikai filmje (az úgynevezett HollywoodiReneszánsz) műfaji térképét, illetve markáns formatörekvéseit vizsgáljuk meg. Mivel a műfaji változások felméréséhez óhatatlanul szükséges az óhollywoodi zsánerek ismerete, ezért nem kizárólag Reneszánszbeli filmeket veszünk nagyító alá. A kurzus feltétele a BA-s képzéshez tartozó műfajelméleti kurzus abszolválása.

Az első témát két alkalom során a szeminárium vezetője bontja ki. Előadást tart, melyek célja megismertetni a hallgatókat a korszak vizsgálatának lehetséges technikáival és néhány filmelemzési szemponttal. A kurzus további részében a hallgatóknak korszak- és filmelemzéseket kell tartaniuk a szeminárium vezetőjének irányításával. Az egyes témákat két-két hallgatónak kell bemutatnia.

A következő filmek ismeretét evidenciának veszem: Capra: It Happened One Night, Ford: Stage Coach, Zinnemann: High Noon, Hitchcock: Vertigo, Hitchcock: Psycho, Nichols: The Graduate, Hopper: Easy Rider, Peckinpah: Wild Buch, Scorsese: Mean Streets, Coppola: The Godfather, Friedkin: The Exorcist, Coppola: The Conversation, Polanski: Chinatown.

Témák:

1. Bevezetés: Hollywood, Hollywoodi Reneszánsz. A Hollywoodi Reneszánszkontextusai
2. A Hollywoodi Reneszánsz műfajképe. A műfaji revizionizmus: elmélet és történet
3. Kapcsolódások a modern művészfilm és a Hollywoodi Reneszánsz revizionista műfajfilmje között. Műfajfilm modern művészfilmi elemekkel és modern művészfilm műfajfilmi elemekkel
4. Road movie
5. Gengszterfilm
6. Film noir
7. Thriller
8. Western
9. Tragikus románc, melodráma és vígjáték
10. Fantasztikus filmek

Kurzus teljesítésének követelményei: A félév során rövid zárthelyi dolgozatokat kell írniuk a hallgatóknak filmismeretből. A félévet is zárthelyi dolgozattal zárjuk: az órai anyagot kérdezem vissza. Emellett prezentációt kell tartania mindenkinek. A folyamatos évközi munka is beleszámít a jegybe. Három hiányzás megengedett.

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek Az erősen elméleti jellegű kurzus legfontosabb célja, hogy a gyakorlatban is felhasználható – a filmelemezésekhez segítséget nyújtó – ismereteket közvetítsen a hallgatók számára.

Kötelező filmek: **1. Bevezetés: Hollywood, Hollywoodi Reneszánsz. A Hollywoodi Reneszánszkontextusai**

2. A Hollywoodi Reneszánsz műfajképe. A műfaji revizionizmus: elmélet éstörténet

Kötelező filmek: Altman: The Long Good-bye, Friedkin: The French Connection

Ajánlott: Robert Altman következő filmjei: That Cold Day in the Park, MASH, McCabe & Mrs. Miller, Images, 3 Women, Buffalo Bill and the Indians, Quintet; továbbá: Corman: The Trip, Rafelson: Head, Rooks: Chappaqua, Polanski: Repulsion

3. Kapcsolódások a modern művészfilm és a Hollywoodi Reneszánsz revizionista műfajfilmje között. Műfajfilm modern művészfilmi elemekkel és modern művészfilm műfajfilmi elemekkel

Kötelező filmek: Penn: Mickey One, Altman: Nashville
Ajánlott: Frankenheimer: Seconds, Jaglom: A Safe Place, Rafelson: Head, Rooks: Chappaqua, Hopper: The Last Movie, Zappa: 200 Motels

4. Road movie

Kötelező filmek: Loden: Wanda, Hellman: Two-Lane Blacktop
Ajánlott: Lewis: Gun Crazy, Sarafian: Vanishing Point, Coppola: Rain People, Spielberg: The Sugarland Express, Zieff: Slither, Cimino: Thunderbolt and Lightfoot, Hough: Dirty Mary, Crazy Larry, Spielberg: Duel, Ashby: The Last Detail, Schatzberg: Scarecrow, Bogdanovich: Paper Moon, Mazursky: Harry and Tonto, Miller: Jackson County Jail

5. Gengszterfilm

Kötelező filmek: Malick: Bandlands, Penn: Bonnie & Clyde
Ajánlott: Altman: Thieves Like Us, Kastle: The Honeymoon Killers, Peckinpah: The Getaway, Demme: Crazy Mama, Corman: The St. Valentine's Day Massacre, Siegel: The Killers, Jewison: The Thomas Crown Affair, Toback: Fingers, Yates: Friends of Eddie Coyle, Ritchie: Prime Cut, Siegel: Charley Varrick

6. Film noir

Kötelező filmek: Boorman: Point Blank, Penn: Night Moves
Ajánlott: Smight: Harper, Black: Pretty Poison, Peckinpah: Bring Me the Head of Alfredo Garcia, Douglas: The Detective, Aldrich: Hustle, Baron: Blast of Silence, Frankenheimer: I Walk the Line

7. Thriller

Kötelező filmek: Pakula: The Parallax View, Peerce: The Incident
Ajánlott: Pollack: Three Days of Condor, Pakula: All the

President's Men, Shear: Across 110th Street, Frankenheimer: Seven Days in May, Lumet: Fail-Safe, Pakula: Kluge, Miller: Executive Action, Neame: The Odessa File, Schlesinger: Marathon Man, Schaffner: Boys From Brasil

8. Western

Kötelező filmek: Eastwood: High Plains Drifter, Peckinpah: Pat Garrett & Billy the Kid (*kizárólag a Turner Entertainment által 1988-ban rekonstruált változat elfogadható!*)

Ajánlott: Fonda: The Hired Hand, Hill: Butch Cassidy and the Sundance Kid, Perry: 'Doc', Siegel: The Shootist, Brooks: Blazing Saddles, Nelson: Soldier Blue, Benton: Bad Company, Richards: Culpepper Cattle Co., Rydell: Cowboys

9. Tragikus románc, melodráma és vígjáték

Kötelező filmek: Cassavetes: Husbands, Ashby: Harold and Maude

Ajánlott: Yates: John and Mary, Rafelson: Five Easy Pieces, Bogdanovich: The Last Picture Show, Mazursky: Bob & Carol & Ted & Alice, Perry: The Swimmer, Scorsese: Alice Doesn't Live Here Anymore, Pollack: The Way We Were, Cassavetes: Minnie and Moskowitz

10. Fantasztikus filmek

Kötelező filmek: Polanski: Rosemary's Baby, Kubrick: 2001: A Space Odyssey

Ajánlott: Romero: The Night of the Living Dead, Johnson: Lipstick, Hancock: Let's Scare Jessica to Death, Boorman: Exorcist – The Heretic, Spielberg: Jaws, Donner: The Omen, Pichel: Destination Moon, Trumbull: Silent Running

---

Ajánlott irodalom: Összefoglaló művek (melegén ajánlottak)

Elsaesser, Thomas: A kudarc pátosza – amerikai filmek az 1970-es években. Jegyzetek a motiválatlan hősről. Metropolis (2010) no. 3. 56–65.

Pápai Zsolt: Hollywoodi Reneszánsz. Formatörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas–hetvenes években. Budapest: Gondolat, 2020.

Bordwell, David – Thompson, Kristin: A film története. Budapest: Palatinus, 2007. 539–562.

Oxford Filmenciklopédia (szerk. Geoffrey Nowell-Smith). Budapest: Glória, 1998. 492–500.

Pye, Michael – Myles, Linda: Mozi-fenegyerekek. Budapest: Gondolat, 1983.

Blumenberg, Hans C.: Az Új Hollywood. In: Filmtudományi Szemle: Hollywood I. rész: Története és Reneszánsza. Budapest: Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, 1979. 78–98.

Néhány irányadó könyv, tanulmány és cikk:

Ain-Krupa, Julia: Roman Polanski. A Life in Exhile. Santa Barbara,

- California – Denver, Colorado – Oxford, England: Praeger, 2010.
- Benke Attila: Western-reformáció. Az 1950–1980 közötti revizionista westernnek az identitásválság tükrében. *Metropolis* (2010) no.3. 32–55.
- Bignell, Jonathan: A részlettől a jelentésig. A Sivár vidék és a mozgóképi artikuláció. *Apertúra* (2008) no.3.
<http://apertura.hu/2008/osz/bignell>
- Carney, Ray: John Cassavetes filmjei. Budapest, Osiris, 2001.
- Cohan, Steven – Hark, Ina Rae (eds.): *The Road Movie Book*. London – New York: Routledge, 1997.
- Corrigan, Timothy: *A Cinema without Falls. Movies and Culture after Vietnam*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press, 1991.
- Davies, David: Terrence Malick. In: Paisley, Livingstone–Plantinga, Carl (eds.): *The Routledge Companion to Philosophy and Film*. London – New York: Routledge. 569–580.
- Derry, Charles: *The Suspence Thriller*. Jefferson, North Carolina, and London: McFarland, 2001.
- Foote, John H.: *Clint Eastwood. Evolution of a Filmmaker*. Westport, Connecticut – London: Praeger, 2009.
- Fordham, Geoff: *A Study of Ambiguity: The Godfather and the American Gangster Movie Tradition*. In: Silver, Alain – Ursini, James (eds.): *Gangster Film Reader*. New Jersey: Limelight Editions, 2007. 165–180.
- Grant, Barry Keith: *Film Genre: From Iconography to Ideology*. London – New York: Wallflower, 2007. 4–39.
- Gustafsson, Henrik: *Out of Site: Landscape and Cultural Reflexivity in New Hollywood Cinema 1969–1974*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller, 2008. 107–131.
- Kagan, Norman: *American Sceptic: Robert Altman's Genre-Commentary Films*. Ann Arbor: Pierian Press, 1982.
- Király Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998.
- Kitses, Jim: *Horizons West. Directing the Western from John Ford to Clint Eastwood. New Edition*. London: BFI. 2004.
- Kolker, Robert: *A Cinema of Loneliness*. Penn, Stone, Kubrick, Scorsese, Spielberg, Altman. Oxford: University Press, 2000.
- Laderman, David: *Driving Visions. Exploring the Road Movie*. Austin: University of Texas Press, 2002.
- Lev, Peter: *Conflicting Visions. American Films of the 70s*. Austin: University of Texas Press, 2000.
- Malyszko, William: *The Godfather*. London: York Press, 2001.
- Man, Glenn: *Ideology and Genre in the Godfather Films*. In: Browne, Nick (ed.): *Francis Ford Coppola's The Godfather Trilogy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 109–132.
- Mason, Fran: *American Gangster Cinema. From Little Caesar to Pulp Fiction*. London–New York: Palgrave Macmillan, 2002.
- Messenger, Chris: *The Godfather and American Culture*. Albany: State University of New York Press, 2002.
- Neale, Steve: *Műfajkérdések*. In: Nagy Zsolt (ed.): *Tarantino előtt 1. Tömegfilm a nyolcvanas években*. Budapest: Új Mandátum,

-
2000. 12–44.
- Pomerance, Murray – Palmer, R. Barton (eds.): *A Little Solitaire*. John Frankenheimer and American Film. New Brunswick, New Jersey, and London: Rutgers University Press, 2011.
- Porfirio, Robert: *Existential Motifs in the Film Noir (1976)*. In: Silver, Alain – Ursini, James (eds.): *Film Noir Reader*. New Jersey: Limelight Editions, 1996. 77–93.
- Ray, Robert B.: *A Certain Tendency of the Hollywood Cinema, 1930–1980*. Princeton: Princeton University Press, 1985. 328–349.
- Reynaud, Bérénice: *For Wanda*. In: *The Last Great American Picture Show. New Hollywood Cinema in the 1970s* (eds. Elsaesser, Thomas – Horwath, Alexander – King, Noel). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004. 223–248.
- Rubin, Martin: *Thrillerek*. *Kritikai áttekintés*. *Metropolis* (2007) no.3. 10–28.
- Stevens, Brad: *Monte Hellman. His Life and Films*. Jefferson, North Carolina, and London: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2003.
- Vajdovich Györgyi – Varga Zoltán: *A vámpírfilm alakváltozatai*. Budapest: Áron Kiadó– Meridián Kiadó, 2009. 285–289.
- Varró Attila: *Walker, mon amour*. *Filmvilág* (2003) no.7. 16–19.
- Weddle, David: *Vad bandák*. *Sam Peckinpah: A megreformált vadnyugat 1–5*. *Filmvilág* (2004) nos. 5–6–7–8–9.
-